

gemeente Bronckhorst

verzenddatum **29 OKT. 2015**
 datum 27 oktober 2015
 uw brief van
 uw kenmerk
 ons kenmerk Z56370/UIT15-95988
 onderwerp Bescherming algemene begraafplaats Vorden

Gemeente Bronckhorst
 C. Elferink
 Postbus 200
 7255 ZJ HENGELO (GLD)

Geachte mevrouw Elferink,

Wij hebben u op 26 augustus 2015 schriftelijk in kennis gesteld van ons voornemen om de algemene begraafplaats, Kerkhoflaan 4 te Vorden, te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Zienswijze

U bent, gedurende een periode van vier weken na dagtekening van de brief, in de gelegenheid geweest uw zienswijze naar voren te brengen. Van deze gelegenheid heeft u geen gebruik gemaakt.

Definitief besluit - plaatsen

Wij hebben besloten om de algemene begraafplaats, Kerkhoflaan 4 te Vorden, definitief te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst. De motivatie voor het plaatsen van het object is bijgevoegd.

Bezwaar

Bent u het niet eens met dit besluit? Dan kunt u schriftelijk binnen zes weken na de verzenddatum van dit besluit bij de gemeente een bezwaarschrift indienen. Zorgt u er voor dat het in ieder geval de volgende gegevens bevat:

1. uw naam en adres
2. de datum
3. een omschrijving (of een kopie) van het besluit waartegen u bezwaar maakt
4. redenen voor het maken van bezwaar
5. uw handtekening

meer weten? Zie www.bronckhorst.nl

Ook kunt u bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Gelderland, Postbus 9030, 6800 EM Arnhem een voorlopige voorziening vragen. Zo kunt u in een dringend geval, in afwachting van de beslissing op uw bezwaar, voorlopig mogelijk nadelige gevolgen van het besluit voorkomen. Meer weten? Zie www.rechtspraak.nl

Postbus 200
 7255 ZJ Hengelo (Gld)
 Telefoon (0575) 75 02 50

Elderinkweg 2
 7255 KA Hengelo (Gld)

e-mail
info@bronckhorst.nl
www.bronckhorst.nl

bankrekeningnummer
 NL81 BNGH 0285 1044 97
 BTW-NL 8136.47.290.B.01

Inlichtingen

Voor meer informatie over de procedure kunt u contact opnemen met de heer W. Hagens, te bereiken onder telefoonnummer 06-13252202. Mailen kan ook naar willem.hagens@odachterhoek.nl.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders van Bronckhorst,

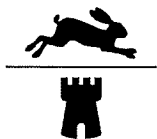
de heer M. Jolink
cluster Vergunningen

Kopie aan:

- Archief
- ODA/ W. Hagens
- Geo-informatie

Bijlagen:

- redengevende beschrijving
- plaatsingsbesluit

gemeente Bronckhorst

ERFGOEDVERORDENING 2013 Gemeente Bronckhorst

PLAATSINGSBESLUIT

Burgemeester en wethouders van de gemeente Bronckhorst;

gezien het voorstel van de geïntegreerde commissie welstand en monumenten om op het perceel

kadastraal bekend : gemeente Vorden, sectie B, nummer 2,

plaatselijk bekend : Kerkhoflaan 4 te Vorden,

het oudste gedeelte van de Algemene begraafplaats te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst;

gelet op artikel 3 van de Erfgoedverordening 2013 gemeente Bronckhorst;

b e s l u i t e n :

de Algemene begraafplaats, overeenkomstig aangehechte redengevende beschrijving, te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Hengelo Gld., 27 oktober 2015,

Namens burgemeester en wethouders van Bronckhorst,

de heer M. Jolink
cluster Vergunningen

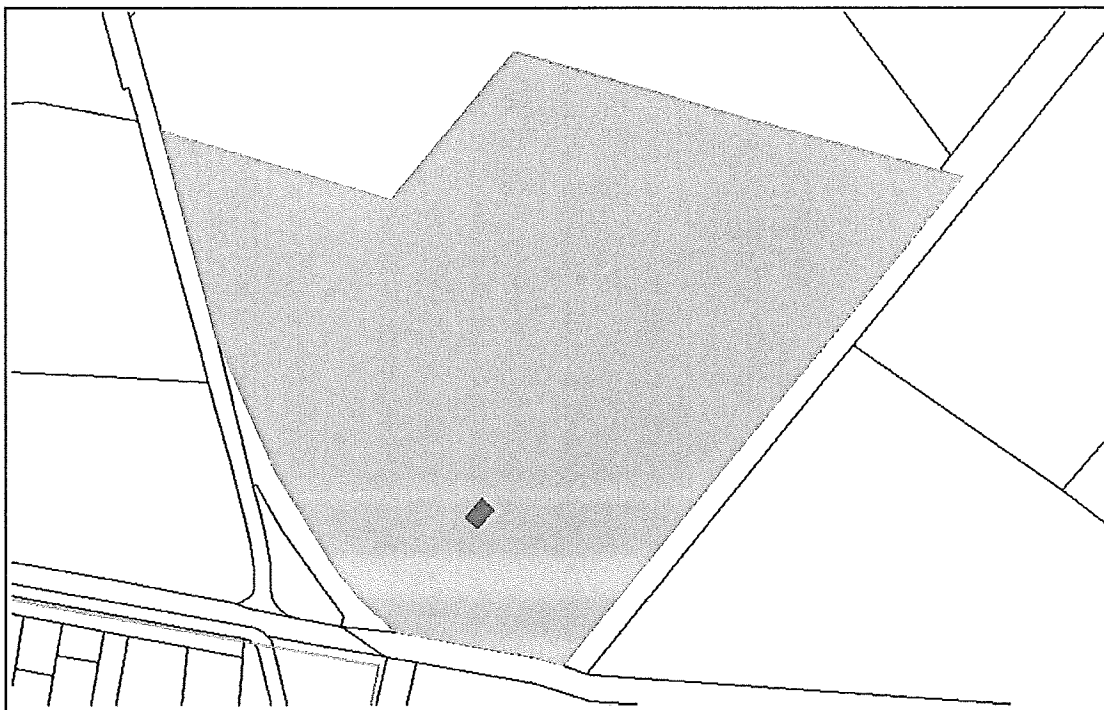
Kopie:

- ODA/ W.Hagens
- Geo-informatie
- Archief

Perceelrapportage

gemeente Bronckhorst

Perceelgegevens (Bron: AKR)

Perceelnummer: VDN02B 02000G0000
Zakelijk gerechtigde: **GEMEENTE BRONCKHORST**
Aandeel: 1/1 Aard recht: EIGENDOM

Grootte perceel: 73380m
2

Perceelbelemmering (Bron: AKR)

Begindatum
Aard BA
Beschrijving LOCATIEGEGEVENS ONTLEEND
AAN BASISREGISTRATIES
ADRESSEN EN GEBOUWEN
Einddatum

Perceelrapportage

gemeente Bronckhorst

Begindatum

Aard

Beschrijving

Einddatum

MW

BESLUIT OP BASIS VAN
MONUMENTENWET 1988

Appartementsgegevens (Bron: AKR)

Adresgegevens verblijfsobjecten relatiehebbend met dit perceel (Bron BAG)

BAG ID nummer 1876010001012085

Adres Verblijfsobject Kerkhoflaan 4 7251JW Vorden

WOZ gegevens (Bron: WOZ)

WOZ objectgegevens **187600041601** Vrijstaande bedrijfswoning
woning dienend tot hoofdverblijf
Grondoppervlakte 800 m²

WOZ objectgegevens **187600044100** Begraafplaats
niet-woning
Grondoppervlakte 72580 m²

WOZ Belang	187600041601	
Eigenaar / Gebruiker:	Gemeente Bronckhorst	Geslacht:
E	Elderinkweg 2 7255KA Hengelo (Gld)	

WOZ Belang	187600041601	
Eigenaar / Gebruiker:	Olthuis WBAJ	Geslacht: M
G	Kerkhoflaan 4 7251JW Vorden	

WOZ Belang	187600044100	
Eigenaar / Gebruiker:	Gemeente Bronckhorst	Geslacht:
E	Elderinkweg 2 7255KA Hengelo (Gld)	

WOZ Belang	187600044100	
Eigenaar / Gebruiker:	Gemeente Bronckhorst	Geslacht:
G	Elderinkweg 2 7255KA Hengelo (Gld)	

Publiekrechtelijke beperkingen relatiehebbend met dit perceel (Bron WKPB)

Perceelrapportage

gemeente Bronckhorst

Aard: GG
Beschrijving: Gemeentelijk monument, Gemeentewet
Begindatum: 19860515
Einddatum:

GEMEENTE BRONCKHORST**Vorden, Algemene begraafplaats, Kerkhoflaan 4**

gemeente : Bronckhorst
 postcode + plaats : 7251 JW VORDEN
 straat + huisnummer : Kerkhoflaan 4
 naam object : Algemene begraafplaats

bescherming : gemeentelijk monument
 eigenaar/gebruiker(s) : gemeente Bronckhorst
 kadastrale gegevens :

oorspr.functie : algemene begraafplaats
 huidige functie : algemene begraafplaats

bouw-/ aanlegjaar : 1828
 architect : nvt
 bouwstijl/type :

beschrijver : MAB/CJF
 datum beschrijving : 15-03-2014
 datum foto : 14-03-2014

Typering

In oorsprong uit de eerste helft van de negentiende eeuw daterende begraafplaats, door de toenmalige gemeente Vorden aangelegd als algemeen begraafterrein. In de loop van de twintigste eeuw is het terrein herhaaldelijk uitgebreid.

De Algemene begraafplaats van Vorden ligt aan de noordoostelijke rand van de bebouwde kom van het dorp, aan de noordzijde van de Kerkhoflaan.

Historische context

Tot in het begin van de negentiende eeuw begroef Nederland zijn doden in de meeste gevallen nog in de (dichtbevolkte) bebouwde kom, meestal in of rondom de kerk, wat vaak tot onhygiënische situaties leidde. In augustus 1827 werd door koning Willem I bepaald dat begraven in de kerk en binnen de bebouwde kom van grotere steden en dorpen per 1 januari 1829 zou zijn verboden. Uiteindelijk werd in 1829 bij Koninklijk Besluit bepaald dat plaatsen met meer dan duizend inwoners hun doden voortaan moesten begraven op een buiten de bebouwde kom gelegen terrein. Echter, ook in veel kleinere gemeenschappen was het Koninklijk Besluit aanleiding (of de definitieve aansporing) om de oude rondom de kerk gelegen kerkhoven te sluiten en een nieuw terrein in gebruik te nemen.

Ook de gemeente Vorden gaf in 1828 gehoor aan het naderende Koninklijk Besluit en ging op zoek naar een terrein buiten de kom van dorp voor het begraven van de doden. Op 29 oktober 1828 werden door het gemeentebestuur van Vorden, "onder approbatie van Heeren Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland" aanbesteed "het bouwen eener doodgravers-woning met leverantie van alle noodige materialen, alsmede van eenige perceelen aardewerk voor eene begraafplaats", aldus de Arnhemsche Courant van 25 oktober 1828¹. De woning moest een "gemetselde groote boog met groote deuren" krijgen om toegang te geven tot de begraafplaats². Verder bevond zich in het gebouw een lijkkamer. Het gebouw stond ter plaatse van het tegenwoordige ijzeren toegangshek en is al lang geleden afgebroken. Rond 1840 is vermoedelijk de huidige beheerderswoning gerealiseerd. Deze is in het begin van de vorige eeuw nog eens ingrijpend verbouwd. De oude doodgraverswoning / lijkenhuis is vermoedelijk rond 1880 gesloopt, waarschijnlijk in samenhang met de bouw van een nieuw baarhuis, dat nu nog steeds bestaat.

De begraafplaats is aangelegd op gronden (heide- en dennenbos), die de gemeente Vorden had verworven van A.P.R. baron van der Borch van Verwolde.

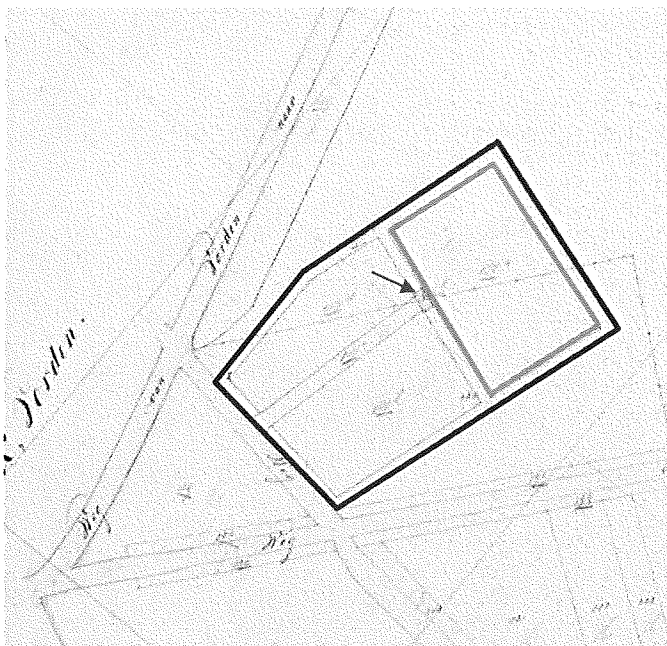
Opmerkelijk is dat het terrein van aanvang af een grote rechthoek vormde op een terrein direct ten noorden van de Oude Zutphenseweg, maar dat alleen het noordelijke deel als begraafplaats in gebruik werd genomen. Over het zuidelijke deel liep van begin af aan een toegangsweg, de tegenwoordige Kerkhoflaan. Dit zuidelijke deel was net als het noordelijke omhaagd, getuige de negentiende-eeuwse topografische kaarten. De contouren van de eerste aanleg zijn nog steeds enigszins herkenbaar in de bospercelen aan weerszijden van de Kerkhoflaan en het parkeerterrein en rondom het centrale historische deel van het terrein, waaraan naderhand uitbreidingen zijn toegevoegd. Hier markeren oude beuken, mogelijk relictten van de oude beukenhaagstructuren, de grens van de negentiende-eeuwse begraafplaats.

Volgens verschillende bronnen vond de eerste begraving al in 1828 plaats, in andere wordt 1830 als eerste jaar genoemd.

Hoewel al vroeg een concentratie van meer aanzienlijke graven is ontstaan langs het hoofdmiddenpad (hier werden vanaf het midden van de jaren 30 van de negentiende eeuw door de kasteelheren uit de omgeving imposante grafkelders aangelegd) werd pas vanaf circa 1880 in verschillende klassen begraven.

¹ Bron: Delpher.

² M. en R. Hulsman, *Bouwen op de grens. Deel Midden & Oost. Gids voor de funeraire architectuur in Nederland. Flevoland-Gelderland-Utrecht*, z.p. 2009, p.155-156.

De begraafplaats op de kadastrale minuut van 1832 (bron: watwaswaar.nl). De blauwe contour betreft het volledige terrein. De gele contour markeert het terrein, waarop begraven is. Het pijltje wijst naar de oorspronkelijke doodgraverswoning.

Situatie 1844, op de Veldminuut (bron: watwaswaar.nl). Zowel de eerste doodgraverswoning/lijkenshuis staat hier ingetekend, als het iets jongere gebouw, dat tegenwoordig de beheerderswoning is. Opvallend is dat het zuidelijke deel van het terrein volledig is omhaagd.

In 1892 werd de weg naar de begraafplaats op kosten van één van de inwoners van Vorden, verhard.

In 1920 is de eerste uitbreiding van de negentiende-eeuwse begraafplaats in gebruik genomen³. Het betreft een groot terrein ten westen van de oude aanleg, waar ruimte werd gecreëerd voor 452 graven. De oude begrenzing van het oudste deel van begraafplaats is herkenbaar gebleven als een smalle open strook met een licht talud, waarin zich restanten van de oude beukenbeplanting bevinden. Het in 1920 geopende gedeelte ligt beduidend lager dan het oude terrein, waardoor het begraven nog al eens problemen opleverde door de grondwaterstand. Inmiddels zijn in dit gedeelte van het terrein inbreidingsactiviteiten geweest, waarbij nieuwe graven tussen de oude zijn gerealiseerd.

In de tweede helft van de jaren 30 volgde de tweede uitbreiding, nu aan de oostzijde van het oudste gedeelte. Hierover was al in 1931 een besluit genomen, maar de uitvoering liet nog jaren op zich wachten. Ook hier is de scheidingsstrook met beplanting, die deels resteert van de oude terreinafscheiding opmerkelijk. In 1936 werd met de uitbreiding begonnen, die deels in het kader van de gemeentelijke werkverschaffing werd uitgevoerd. De uitbreiding was een ontwerp van de tuinarchitect A.J. Reynvaan in symmetrische stijl, met "heidegazons en conifeeren" in het midden. Appolonijs Johannes Reynvaan (1866-1939), gevestigd in Velp, was onder meer ook verantwoordelijk voor het ontwerp van de begraafplaats Heiderust in Rheden (1913)⁴. Reynvaan was tevens gemeenteambtenaar in Velp en daarnaast een groot en landelijk vermaard kenner van Suriname en de Surinaamse cultuur en bezocht de kolonie op hoge leeftijd enkele malen. Zijn laatste bezoek (1938-1939) moest hij wegens ernstige ziekte afbreken, waarna hij in 1939 in Velp overleed.

In deze uitbreiding zijn 478 graven uitgegeven. Op het rond in de formele aanleg van dit terreingedeelte bevinden zich een reeks oorlogsgraven van geallieerde gesneuvelden, terwijl verder naar het oosten een tiental Duitse militairen hun laatste rustplaats hebben.

³ Brochure Open Monumentendag 2012, gemeente Bronckhorst, "Groen van Toen", p. 17 en verder.

⁴ C.S. Oldenburger-Ebbers e.a., *Gids voor de Nederlandse Tuin- en Landschapsarchitectuur. Deel Oost en Midden, Gelderland en Utrecht*, Rotterdam 1996, p.146.

Uitbreiding van de algemeene begraafplaats te Vorden.

— Zooals wij reeds in een onzer vorige nummers meldden, is de algemeene begraafplaats te Vorden met ongeveer een bunder in gemeentelijke werkverschaffing uitgebreid en zij is thans berekend op een gemeente met 25.000 inwoners.

In het nieuwe gedeelte wordt thans door den bekenden tuinarchitect, den heer A. J. Reynvaan uit Velp plantsoen aangelegd. Het geheel zal in symetrische stijl gehouden worden, terwijl de beplanting zich volkomen aan de boschrijke omgeving zal aanpassen. Langs

de afrastering zullen groene heesters geplant worden, terwijl in het midden beide-gazons gelegd en conifeeren gepoot zullen worden.

Toen wij deze dagen de uitbreiding eens in oogenschouw kwamen nemen, troffen wij daar burgemeester W. C. Arriëns in druk gesprek met den tuinarchitect Reynvaan, hetgeen onze fotograaf met bovenstaand resultaat op de gevoelige plaat vastlegde.

Rechts burgemeester Arriëns en links de heer Reynvaan.

Artikel in de Graafschapbode 27-03-1936, bron: Delpher.

Langs de noordrand van het terrein is vanaf 1960 een groot aantal graven gerealiseerd. Dit gebeurde na aankoop van gronden van P.A. baron v.d. Borch van Verwolde. Een vijfde grote uitbreiding vond plaats aan de noordzijde (1989 en verder, 535 graven). Dit deel is in 2008 vergroot met een capaciteit van nog eens 400 graven.

In augustus 2006 kwam de Vordense begraafplaats landelijk in het nieuws door een blikseminslag op het terrein, waarbij twee leden van de Vordense muziekvereniging Sursum Corda om het leven kwamen en een aantal gewond zijn geraakt. In 2012 kwam de begraafplaats op nieuw in het nieuws door de kwestie rond de mogelijke herdenking op 4 mei van de Duitse militairen, die op de begraafplaats begraven liggen.

Bescherming

In 1993 zijn enkele onderdelen van de Algemene Begraafplaats aangewezen tot rijksmonument.

Beschermd zijn:

- Grafkelder Huize Vorden
- Zes grafheuvels (Hackfort, De Wildenborch, De Wiersse (Van Heeckeren), De Wiersse (Van Limburg Stirum), Den Bramel, Het Enserink), met hekwerken en beplantingen

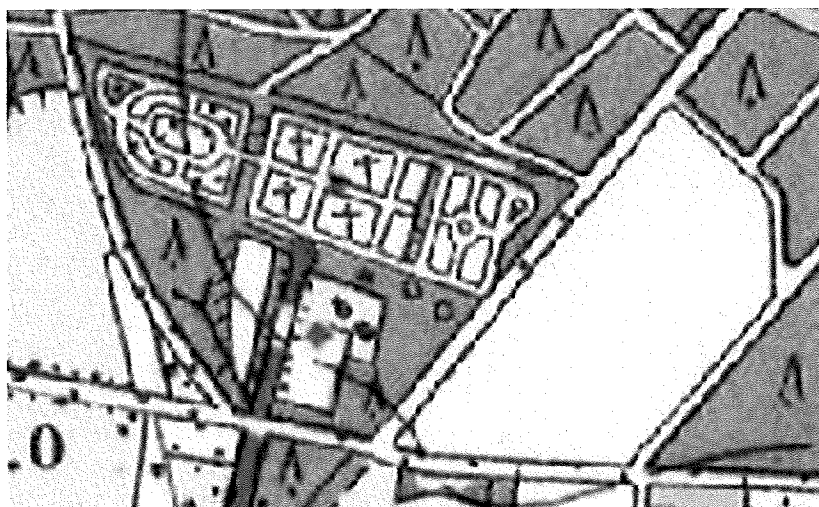
Reeds in 1986 is de beheerderswoning, Kerkhoflaan 4 op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst.

Topografisch Militaire Kaart, 1885 (bron: watwaswaar.nl). De oude doodgraverswoning op de entree naar de begraafplaats staat hier niet meer ingetekend.

Topografische Militaire Kaart, 1933 (bron: watwaswaar.nl). De uitbreiding in westelijke richting is op deze kaart goed te zien.

De Topografische kaart van 1957 (bron: watwaswaar.nl) toont de oostelijke uitbreiding uit circa 1936.

BESCHRIJVING VAN DE BEGRAAFPLAATS**Hoofdropzet, aanleg, structuur**

De Algemene begraafplaats van Vorden ligt buiten de bebouwde kom, op een trapeziumvormig terrein ten noorden van de Kerkhoflaan. Het zuidelijke deel van het terrein bevat een toegangslaan, met westelijk daarvan een parkeerterrein, en oostelijk daarvan onder meer een dienstterrein en een beheerderswoning met omliggende tuin. De toegangslaan leidt naar een poort, die toegang geeft tot het centrale en oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. Dit is een groot rechthoekig terrein, waarvan het verlengde van de toegangslaan de middenas vormt. Dit oudste terreingedeelte bestaat uit vier kwadranten met graven. Het is in de eerste helft van de twintigste eeuw naar het oosten uitgebreid met enkele vakken en naar het westen met een omvangrijker gedeelte met een centraliserende formele aanleg en een groot halfronde gebogen pad aan de westzijde. Aan de oostzijde vond in 1936 een uitleg plaats, deels weer in een formele aanleg met een klein centraal rond, en aan de meest oostelijke rand met een langgerekt gebogen pad. Aan de noordzijde van het hierboven benoemde gedeelte bevindt zich een grote recente uitbreiding in een over het algemeen landschappelijke stijl. Deze uitbreiding blijft in deze beschrijving verder buiten beschouwing.

Entree / poort / omheining

De centrale as in het oudste deel van de begraafplaats wordt aan de zuidzijde ontsloten door een monumentale toegangspoort, bestaande uit een dubbel draaiend ijzeren hekwerk, met naar het midden in hoogte afnemende spijlen met liliëvormige bekroningen. De hekken zijn geplaatst tussen slanke en opengewerkte ijzeren penanten, waarop aan voor- en achterzijde panelen zijn aangebracht met opschriften. Op de voorzijde de bijbeltekst "Komt allen tot Mij. Ik zal U ruste geven", op de achterzijde dichtregels van de dichter Antoni Christiaan Wijnand Staring (1767-1840), die ook op deze begraafplaats is begraven: "Uit nacht rijst morgenrood. Het leven uit den Dood". Op deze penanten sluiten in hoogte aflopende korte ijzeren hekwerken aan. De overige hekwerken rond het terrein zijn van recente datum en hebben geen historische waarde. Van de negentiende-eeuwse terreinafscheiding is rondom het historische begraafplaatsgedeelte een groenstrook behouden gebleven, waarin hier en daar oude beuken staan.

Langs de westelijke flank van de westelijke uitbreiding (Galgengoorweg) bevindt zich een hoge beukenhaag.

Interne structuur / indeling*Het oudste (negentiende-eeuwse) gedeelte*

Direct achter de hoofdingang bevindt zich het oudste (vroeg negentiende-eeuwse) deel van de begraafplaats. Dit deel bezit een eenvoudige formele padenstructuur, uitgaande van een lang centraal middenpad. Dit leidt van de hoofdentree in een rechte lijn naar het noorden, waar het aansluit op een doorgang naar het nieuwe gedeelte van de begraafplaats. Het middenpad wordt halverwege gekruist door een dwarspad. Op deze manier wordt het terrein in vier kwadranten gedeeld. Het geheel wordt omgeven door een pad. Langs dit pad staan verspreid zeer forse beuken, mogelijk restanten van de oorspronkelijke beukenhagen, die het terrein zullen hebben omgeven. In de zuidoosthoek van het historische gedeelte staat een historisch baarhuis. De paden zijn niet verhard.

Uitgezonderd het noordoostelijke kwadrant zijn de kwadranten niet ontsloten door een fijnere padenstructuur. De grafvelden liggen enigszins verhoogd ten opzichte van de hoofdpaden en zijn begroeid met mos of met gras ingezaaid. Hierin liggen de graven in lange, evenwijdig aan de middenas gelegen rijen, merendeels georiënteerd op het oosten. In het noordoostelijke kwadrant wordt hiervan afgeweken door de aanwezigheid van enkele korte binnenpaden, waaraan de grafrijen een kwartslag gedraaid liggen ten opzichte van de overige graven in het terrein.

Er is geen noemenswaardige beplanting aanwezig en doordat interne paden ontbreken is er sprake van een rustig en uniform beeld. Omdat de graven vrij dicht op elkaar liggen wordt het beeld van het begraven binnen de kerkmuren opgeroepen.

Aan weerszijden van het noordelijke deel van het middenpad bevinden zich grote rechthoekige grafvakken met de monumentale grafkelders van de plaatselijke adellijke families. Hier en in de onmiddellijke omgeving van deze grafkelders bevinden zich de belangrijkste graven, de 1^e klassen of A-klasse graven. Langs de randen van dit oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats liggen de 2^e klasse graven. Aanvankelijk was er ook sprake van een 3^e klasse gedeelte. Dit is grotendeels nieuw ingevuld, onder meer met een aantal kindergraven.

Aan de oostzijde is het oudste gedeelte vermoedelijk in de eerste helft van de twintigste eeuw enigszins uitgebreid met een aantal rechthoekige grafvelden, ontsloten door rechte, elkaar kruisende paden, die de formele aanleg van het oude gedeelte volgen. De noordelijke en oostelijke vakken zijn thans niet ingevuld met graven, maar als strooiveld in gebruik.

Uitbreiding vroege twintigste eeuw, westzijde (1920)

Ten westen van het oude gedeelte is in de eerste helft van de twintigste eeuw (vermoedelijk 1920) een aanzienlijke uitbreiding gerealiseerd, die in oppervlakte een verdubbeling van het bestaande terrein betekende. Het nieuwe deel kreeg een formele, symmetrische aanleg, waarin als hoofdelementen een klein centraal rond en een ruim gebogen pad aan de westzijde zijn opgenomen. Het nieuwe terrein wordt van het oude gescheiden door een langgerekt plantsoen, met oud opgaand groen, restanten van de oorspronkelijke westelijke omheining van het oudste gedeelte van de begraafplaats.

In de as van het oost-westverlopende hoofdpad in de oude aanleg ligt de centrale as van het nieuwe gedeelte. De middenas omsluit halverwege een kleine, met rododendron beplante rotonde (in deze omgeving bevinden zich de 1^e klasse graven), die het middelpunt vormt van een omlopend pad dat met kwartronde paden aansluit op het hoofdpad. Deze structuur wordt nog eens omsloten door omlopend buitenpad met halfronde beëindiging aan de westzijde. Hierop sluit aan de westzijde nog een klein, meer landschappelijk ingericht deel van de aanleg aan, met ontsluiting naar de zijingang van de begraafplaats. Aan de noordzijde wordt het vroeg twintigste-eeuwse gedeelte van het terrein afgesloten door een lange dubbele rij graven en een pad.

Uitbreiding 1936, oostzijde

De uitbreiding aan de oostzijde van het oudste deel van de begraafplaats sluit wat betreft de padenstructuur aan op het oude gedeelte. Het oostwest verlopende pad van de oude aanleg is in het nieuwe gedeelte doorgetrokken. De nieuwe aanleg heeft een symmetrische opzet. De as kruist een kleine rotonde, omgeven door vier kwadranten. Aan de noord- en zuidzijde liggen smalle stroken met paden en graven. Ten oosten van deze formele aanleg bevindt zich een meer informeel gedeelte, afgesloten door een lang gebogen pad aan de oostzijde. In dit gedeelte bevindt zich op een driehoekig terreintje een groep hoge coniferen.

Beplanting

De planting op het oudste gedeelte is vrij spaarzaam. Meest opvallend zijn de oude beuken, die op enkele plekken in de randen van dit terreingedeelte staan, en deels zullen resteren van de oorspronkelijke omheining van het terrein. Markant is de groep beuken ten oosten van het baarhuis.

De beplanting van de eerste uitbreiding aan de westzijde (circa 1920) is dichter dan op het oudste gedeelte van het terrein. Karakteristiek voor de aanlegperiode is de keuze voor vrij donkere soorten als taxus en cipres. Op en rond de rotonde bevinden zich grote rododendrongroepen. De dichte beplanting versterkt de melancholieke sfeer op dit deel van de begraafplaats.

Ook de beplanting in de oostelijke uitbreiding heeft een aantal bijzondere kenmerken. Opvallend is hier de groep in korte rijen geplaatste hoge coniferen op het perceel waarop zich ook de Duitse oorlogsgraven bevinden. Vermoedelijk is deze beplanting een restant van de oorspronkelijke inrichting van dit terreingedeelte, waarin veel heide en coniferen waren opgenomen. De rotonde wordt omgeven door een aantal in de buitenrand geplaatste berken.

Bijzondere gebouwen en objecten

Baarhuis

Aan de zuidzijde van het oudste gedeelte van de begraafplaats staat een historisch baarhuis of “schijnhuis”, dat diende voor het opbaren van de overledenen. Het betreft een rechthoekig gebouw van één bouwlaag, met schilddak, gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Het dak bezit geen goten en heeft de nokrichting evenwijdig aan de lange gevels. De gevels zijn opgetrokken in machinale baksteen in kruisverband en voorzien van een lage gepleisterde plint. De brede voor- en achtergevel zijn drie traveeën breed, waarvan de middelste licht risaleert en een brede dubbele houten opgeklampte rondboogdeur bezit, geplaatst onder een gemetselde anderhalfsteens rondboog met gepleisterde geboorte- en sluitstenen. In de zuidgevel bevinden zich aan weerszijden van deze ingang onder halfsteens rondbogen. De vensters zijn hier voorzien van veelruits gietijzeren ramen en gepleisterde lekdorpels. In de noordgevel bevindt zich van de ingang een rondboognis met bovenin een half rond veelruits ramen. De rest van de gevelopening is in een klezoorverband dichtgemetseld. Rechts in deze gevel bevindt zich een dubbele houten deur onder een half rond veelruits bovenlicht. Aan deze zijde sluiten op de hoeken van het gebouw gemetselde in hoogte aflopende vleugelmuren aan, eindigend in posten met gepleisterde dekplaten met kogelvormige piron.

Beheerderswoning (Kerkhoflaan 4)

Ten oosten van de Kerkhoflaan (en buiten de begraafplaats) staat de historische beheerderswoning van de Algemene Begraafplaats. Dit gebouw is beschermd als gemeentelijk monument. De beheerderswoning kwam rond 1910 in zijn huidige vorm tot stand na verbouwing van een ouder bakstenen gebouw, dat in kern wellicht teruggaat tot het tweede kwart van de negentiende eeuw. De oudere oorsprong is afleesbaar aan de in oude handvormsteen gemetselde muurfragmenten in onder andere de noordgevel. Deze muurresten contrasteren met de in machinale steen gemetselde geveldelen uit de vroege twintigste eeuw.

Het gebouw heeft een rechthoekige plattegrond, één bouwlaag en een fors, met riet gedekt schilddak, voorzien van overstekken zonder goten. Aan de zuidzijde steekt de kap dusdanig ver over, dat zij hier rust op enkele houten stijlen, waardoor een soort veranda is gecreëerd. Het dak heeft een nokvorst van gebakken pannen en wordt aan de zuidzijde bekroond door een gemetselde schoorsteen. Voorst zijn er enkele aangekapte dakkapellen. De gevels zijn gemetseld in handvorm- of machinale baksteen, in kruisverband, met gemetselde strekken boven de gevelopeningen en een gepleisterde plint. De gevelopeningen hebben houten kozijnen, deels met afgeschuinde bovenhoeken, houten opgeklampte deuren of ramen met roedenverdeling. Enkele vensters zijn voorzien van paneelluiken en sommige ramen, bovenlichten zijn voorzien van roedenramen met een complexe decoratieve roedenverdeling.

Wachtgebouw

Ten zuidoosten van de oude entree staat een houten wachtgebouw uit circa 1980-1990, waarvan de wanden zijn samengesteld uit houten stammen en het schilddak is gedekt met riet. Dit gebouw heeft geen monumentale waarde.

Grafmonumenten

Algemene indruk

De Algemene begraafplaats biedt een breed scala aan historische grafmonumenten. De belangrijkste ensembles bevinden zich in het oudste negentiende-eeuwse gedeelte, een terreingedeelte dat nauwelijks is verstoord door recente ingrepen of nieuwe begravingen met moderne graftekens.

Zeer opmerkelijk is de groep “grafheuvels” aan weerszijden van het noordelijke deel van het hoofdpad, in feite door tumuli afgesloten grafkelders met lage toegangen aan de voorzijde, bestemd voor de aanzienlijke adellijke families, woonachtig op de rond Vorden gelegen landgoederen. Eén van de grafkelders is voorzien van een neoclassicistisch gebouw en allemaal worden ze omgeven door forse hekwerken op voetmuren.

Elders op het oudste gedeelte is het beeld zeer divers: de oudste graven dateren uit het tweede kwart van de negentiende eeuw, de jongste veelal uit het eerste kwart van de twintigste eeuw. De graftekens zijn overwegend in natuursteen uitgevoerd, merendeels hardsteen, in incidentele gevallen zandsteen. Er zijn verschillende typen graven te onderscheiden:

- Zand- en keldergraven;
- Graven met alleen een staande grafsteen of stèle;
- Graven met een staande grafsteen of stèle, met een door middel van hardstenen banden gemarkeerd graf, overwegend met een vulling van grintslag of zand;
- Graven met alleen liggende zerken, deels op een lage sokkel, waardoor sprake is van een tombe;
- Graven met staande of liggende stenen binnen een omheining van smeedijzeren hekken of kettingen tussen hardstenen palen;
- De meestal hardstenen staande graftekens zijn er in verschillende varianten, van simpele rechthoekige of getoogde tekens tot eenvoudig of iets rijker uitgewerkte silhouetstenen. In een enkel geval is er sprake van een rijk gedetailleerd grafmonument in de vorm van een sokkel met kruis (monument J.B. graaf van Limburg-Stirum, monument Van Lennep).
- Graven met een metalen graftrommel.
- Graven zonder grafteken.

Een groot aantal graftekens is uitgevoerd in een vanaf de eerste helft van de negentiende eeuw gangbare neoclassicistische trant, waarbij opvalt dat deze nog tot ver in de twintigste eeuw is gehandhaafd. Karakteristiek voor deze graven zijn vooral de timpaanachtige of gelobde bovenzijden, maar ook motieven zoals palmetten en van een rondboog voorziene tekstspiegels. Slechts enkele graven zijn verlevendigd met bijzondere beeldhouwde motieven.

De ornamentiek is veelal sober en eenvoudig. Als er al motieven voorkomen blijft dit beperkt tot eenvoudige symbolen als palmtakken (overwinning op de dood), klimop (door de groenblijvende bladeren symbool van onvergankelijkheid en eeuwig leven) of sterren (door de naar boven en beneden gerichte punten verbinding van hemel en aarde). De belettering van de graftekens is overwegend uitgevoerd in de vorm van verzonken liggende of verheven inscripties, al dan niet binnen gebouchardeerde of gezoete tekstspiegels. Bij de vermelding van de overledene wordt vaak ook een boerderijnaam genoemd. Sommige stenen zijn voorzien van dichtregels, spreuken of verwijzingen naar bijbel- en liedboekteksten. Teksten en decoraties zijn vaak zwart gelakt, zodat ze mooi contrasteren met de grijze natuursteen.

Het westelijke deel van de begraafplaats, geopend in 1920, geeft een zeer gemengd beeld van oudere en nieuwere graven, waarbij de oudste qua beeld nog aansluiten bij de grafmonumenten op het negentiende-eeuwse gedeelte (liggende zerken, silhouetstenen, graven met hekwerken). Slechts op enkele plekken is sprake van nog bijzondere ensembles van oude graven.

Op het vanaf 1936 gerealiseerde oostelijke deel van de begraafplaats overheersen zeer eenvoudige lage silhouetstenen, vaak gecombineerd met hardstenen banden met plantvakken of dekplaten. Het merendeel van de graven is naoorlogs, waarbij een steeds verdere standaardisering van de modellen is te zien. De belangrijke graven betreffen hier de oorlogsgraven voor geallieerde en Duitse militairen.

Bij de grafrijen staan op grote schaal nog kleine merendeels natuurstenen of betonnen nummerpaaltjes met de nummers van graven, vaak gecombineerd met een letter.

Graftekens met aandachtswaarde

In de bij deze beschrijving gevoegde catalogus bevindt zich een selectie van de meest in het oog vallende historische graftekens. Daarbij is uitgegaan van algemene cultuurhistorische waarden, een uitzonderlijke of juist zeer kenmerkende vormgeving, materiaalgebruik en bijzondere ornamentiek.

De lijst is niet uitputtend, temeer omdat het belang van veel "eenvoudige" historische graven ook schuilt in de ensemblewaarde. Per graf wordt de betreffende familienaam genoemd, aangevuld met de belangrijkste karakteristiek.

Literatuur en bronnen:

Hulsman, R., *Bouwen op de grens. Deel Midden & Oost. Gids voor de funeraire architectuur in Nederland. Flevoland – Gelderland – Utrecht*, Rotterdam 2010, p. 228.

Kok, H.L., e.a., *Begraven & begraafplaatsen. Monumenten van ons bestaan*, Utrecht 1994

www.begraafplaats.org

www.dodenakkers.nl

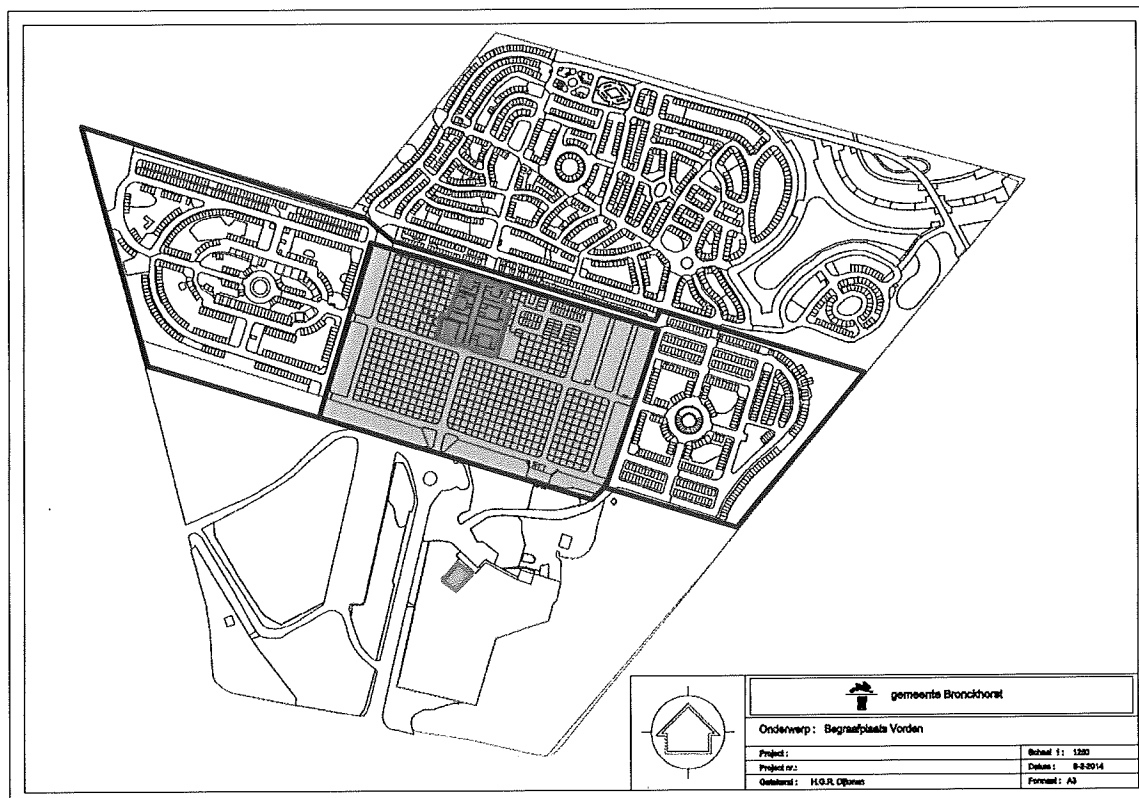
www.ecal.nu (Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers)

www.gelderland.nl (Provincie Gelderland)

www.watwaswaar.nl

Links: bericht in De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad van 10 maart 1937, rechts uit Het volksdagblad van 12 juli 1937.
Bron: delpher.nl.

De buitenste rode contour betreft het beschermenswaardige deel van de Algemene begraafplaats Vorden. Voor het roze gearceerde deel wordt een integrale bescherming voorgesteld. In de niet gearceerde delen is vooral de structuur (indeling, padenstelsels, beplantingspatroon) van belang. De blauw omrande elementen zijn beschermd als rijksmonument of gemeentelijk monument.

WAARDERING / REDEN VAN PLAATSING**Architectuur- en kunsthistorische waarden**

Het oudste, negentiende-eeuwse gedeelte van de Algemene Begraafplaats in Vorden is in zijn opzet en aanleg een goed bewaard gebleven en karakteristiek voorbeeld van een historische begraafplaats uit het vroege tweede kwart van de negentiende eeuw. Van belang is vooral de ingetogen en tamelijk pragmatische terreinstructuur, in hoofdzaak op basis van een rechthoek en met een haaks op de hoofdingang gelegen middenpad, geflankeerd door grote, met gras ingezaaide en ten opzichte van de paden licht verheven grafvelden. De formele aanleg wordt versterkt door de elementen op en aan de hoofdas, het ijzeren toegangshek en de monumentale grafkelders van de adellijke families rond Vorden. Van belang is de invulling van dit terreingedeelte met voornamelijk ensembles historische grafmonumenten, waar de dicht opeen gelegen graven (vaak met hekwerken) nog verwijzen naar de zerkenvloeren in de oude kerkgebouwen. Markant zijn ook de ogenschijnlijk vele lege plekke in het terrein, waar graven slechts zijn aangeduid door lage nummerpaaltjes. Kenmerkend is ook het redelijk spaarzame groen op dit terreingedeelte, met veel open doorzichten over het terrein. In de randen bevinden zich grote beuken, restanten van de vroegere haagomheining.

In zijn historische opzet is het oudste deel van de begraafplaats nog altijd zeer goed herkenbaar.

De uitbreidingen uit respectievelijk 1920 (westzijde) en 1936 (oostzijde) kenmerken zich door hun formele symmetrische aanleg, waarin centrale rondelstructuren en omlopende paden zijn opgenomen. De aankleding is groener en dichter dan het negentiende-eeuwse gedeelte, ter verhoging van de melancholieke sfeer. Hiermee zijn deze terreingedeelte qua aanleg karakteristiek voor de formele tuinarchitectuur in het interbellum.

Op het terrein bevindt zich een groot aantal bijzondere graftekens die van belang zijn voor de instandhouding van het historische karakter van de begraafplaats en waarvan de oudste exemplaren teruggaan op het tweede kwart van de negentiende eeuw. De diverse historische grafmonumenten geven een helder beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis van de begraafplaats.

De historische grafmonumenten zijn in meer of mindere mate van kunsthistorische betekenis, als waardevolle voorbeelden van het funeraire erfgoed. Door hun opzet en vormgeving geven ze een helder beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis van dit erfgoed vanaf het tweede kwart van de negentiende eeuw tot en met het interbellum en kort daarna. Een aantal van deze objecten heeft een bijzondere kunsthistorische waarde door de combinatie met opmerkelijke details zoals beeldhouwde motieven of een omheining met ijzeren hekken, of vanwege bijzonder materiaalgebruik. Vooral wanneer er beeldhouwde details aanwezig zijn, getuigen de betreffende graftekens van hoogwaardige esthetische kwaliteiten. In hun bijzondere betekenis vallen vooral de in de bij deze beschrijving gevoegde catalogus opgenomen objecten op.

Voorts bevindt zich op het terrein een in gave staat behouden gebleven baarhuis uit het einde van de negentiende eeuw, van belang vanwege het bijzondere bouwtype, de historische opzet, detaillering en materiaalgebruik en de hoge mate van oorspronkelijkheid.

Tenslotte is van belang het historische ijzeren toegangshek met vleugelstukken en panelen met dichtregels van de bekende dichter A.C.W. Staring.

Ensemble-/situatieve waarden

Als geheel bezit het historische gedeelte van de Algemene begraafplaats in Vorden een hoge ensemblewaarde vanwege de grote en gave samenhang van de er in aanwezige structuren, groenelementen, sporen van oude begrenzingen en objecten. In het bijzonder geldt dit voor het centrale negentiende-eeuwse gedeelte, waarin een groot aantal waardevolle grafmonumenten en grafkelders behouden is gebleven.

Cultuurhistorische waarden

In de huidige verschijningsvorm is het historische gedeelte van de begraafplaats in kern een goede en fraaie representant van een dorpsbegraafplaats, die in het tweede kwart van de negentiende eeuw is aangelegd in het kader van de toen nieuwe wetgeving rond begraven buiten de kern. Mede door de gave historische verschijningsvorm is het terrein van belang als een heldere illustratie van de landelijke overheidsmaatregelen die er in deze periode toe leidden dat in het vervolg buiten de bebouwde kom begraven diende te worden. In de vooroorlogse uitbreidingen kan de gestage groei van de Vordense gemeenschap in die jaren worden gevolgd, alsmede de veranderende smaak in de begraafplaatsaanleg en de grafmonumenttypen. De vele historische graven op de begraafplaats zijn een betekenisvolle informatiebron van het verleden, en geven een indruk van de geschiedenis van Vorden e.o. Ze vertellen het verhaal van meer of minder plaatselijk bekende personen, arbeiders, boeren, notabelen, de adel en militairen en zijn daarom van groot belang als een belangrijk oriëntatiepunt voor de identiteit van Vorden en de gemeente Bronckhorst. Van een bijzondere betekenis is de vermelding van boerderijnamen op verschillende graftekens, waardoor de graven ook op deze manier een belangrijke afspiegeling zijn van de lokale gemeenschap. Een hoge cultuurhistorische waarde hebben tevens de grafkelders van de adellijke families rond Vorden, het baarhuis en het toegangshek, waarin de nauwe band tussen Vorden en dichter A.C.W. Staring, zichtbaar is.

CONCLUSIE

Concluderend kan worden gesteld, dat het oudste gedeelte (bestaande uit de delen uit 1828, 1920 en 1936) van de Algemene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan in Vorden hoge architectuur- en kunsthistorische, ensemble- en situatieve en cultuurhistorische waarden bezit.

► De **architectuur- en kunsthistorische waarden** betreffen de historische opzet en aanleg van het terrein, met (restanten van) omheining, padenstructuren, groenelementen (met name de oude beuken), het toegangshek, het baarhuis, alsmede de groepen historische graftekens.

► De **ensemble- en situatieve waarden** worden bepaald door de goed herkenbare historische opzet van het terrein waardoor er sprake is van een markant en opmerkelijk ensemble als onderdeel van de Algemene Begraafplaats. De historische terreinonderdelen maar ook de bijbehorende oude beplanting hebben ensemblewaarde en zijn van wezenlijk belang voor het historische aanzicht en karakter van de begraafplaats en zijn onmiddellijke omgeving.

► Er is **cultuurhistorische waarde** doordat de op het terrein aanwezige historische grafmonumenten een weerspiegeling zijn van de sociaalhistorische ontwikkelingen in Vorden e.o. In deze betekenis zijn ze van wezenlijk belang voor de identiteit van de lokale gemeenschap en van de gemeente Bronckhorst. Tegelijk weerspiegelt het

terrein op een heldere manier de ontwikkelingen in het vroege tweede kwart van de negentiende eeuw, toen is besloten om in navolging van de landelijke overheidseisen buiten de bebouwde kom te gaan begraven.

Op basis van bovenstaande motivering is het in oorsprong uit 1828 daterende oudste gedeelte, met de uitbreidingen uit respectievelijk 1920 en 1936, van de Algemene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan in Vorden, in samenhang met zijn aanleg en inrichting, en met de op het terrein aanwezige historische graftekens, beschermwaardig als gemeentelijk monument in de gemeente Bronckhorst.

Het gaat om de volgende onderdelen:

- De contouren van het historische terreingedeelte;
- De interne infrastructuur van het terrein met onverharde paden, kruisende structuren, ronden; het onderscheid hierin in beleving binnen het negentiende-eeuwse gedeelte en de uitbreidingen uit 1920 en 1936;
- De oude beuken in de randen van het terrein en op de verhoogde stroken aan weerszijden van het negentiende-eeuwse gedeelte;
- Het "open" groene karakter van het negentiende-eeuwse gedeelte, grasvelden, met spaarzaam groen;
- Het meer "besloten" groene karakter van de uitbreidingen, met voor die periode typerende beplantingen (dennen, coniferen, berken, acacia's, zware rododendrongroepen);
- De ligging en oriëntatie van de graven, zonder ontsluitende interne padenstructuur in het negentiende-eeuwse gedeelte;
- De licht verheven grafvelden (t.o.v. de paden) in het negentiende-eeuwse gedeelte;
- Natuurstenen en betonnen nummerpaaltjes;
- Het toegangshek met dichtregels van Staring;
- Het baarhuis uit circa 1890;

Geadviseerd wordt het negentiende-eeuwse gedeelte integraal te beschermen, dus inclusief alle historische graftekens. Bij de uitbreidingen uit 1920 en 1936 vooral inzetten op behoud van de hoofdopzet, de padenstructuren en het beplantingspatroon.

AANBEVELINGEN

- Behoud het open karakter van het negentiende-eeuwse gedeelte; dus opdelen van de interne structuur door middel van hagen of dicht zetten met bomen;
- Behoud het meer besloten karakter van de beide uitbreidingen: meer (donker) groen, accentbomen, rododendrongroepen, dennen;
- Houdt de historische oriëntatie van de graven op het oude gedeelte aan;
- Overleg een mooiere afscheiding (haag) langs het zuidelijke deel van het historische terrein in de buurt van het oude baarhuis.
- Handhaaf de huidige onverharde paden;
- Handhaaf het huidige gave beeld van de ensembles negentiende- en vroeg-twintigste-eeuwse graven op het oudste gedeelte; niet mengen met nieuwe graven en moderne grafmonumenten en de structuur niet verdichten met graven; in de uitbreidingen van 1920 en 1936 is die mogelijkheid wel aanwezig; hier losjes mengen met nieuwe graven minder belastend (en ook deels al in gang gezet);
- Overweeg een wat meer passend wachtgebouw bij de entree;
- Plaats een informatiepaneel over de historie van de begraafplaats bij de entree;
- Voer passend herstel uit aan de sterk verwaarloosde of beschadigde historische grafmonumenten op het negentiende-eeuwse gedeelte van de begraafplaats.

Het toegangshek aan de zuidzijde van het oudste gedeelte van de Algemene Begraafplaats, gezien vanuit het zuiden en vanuit het noorden.

Het hoofdpad in het oudste deel van de Algemene begraafplaats, gezien in noordelijke richting. Aan weerszijden van het noordelijke deel van het pad bevinden zich de monumentale grafkelders van diverse adellijke families.

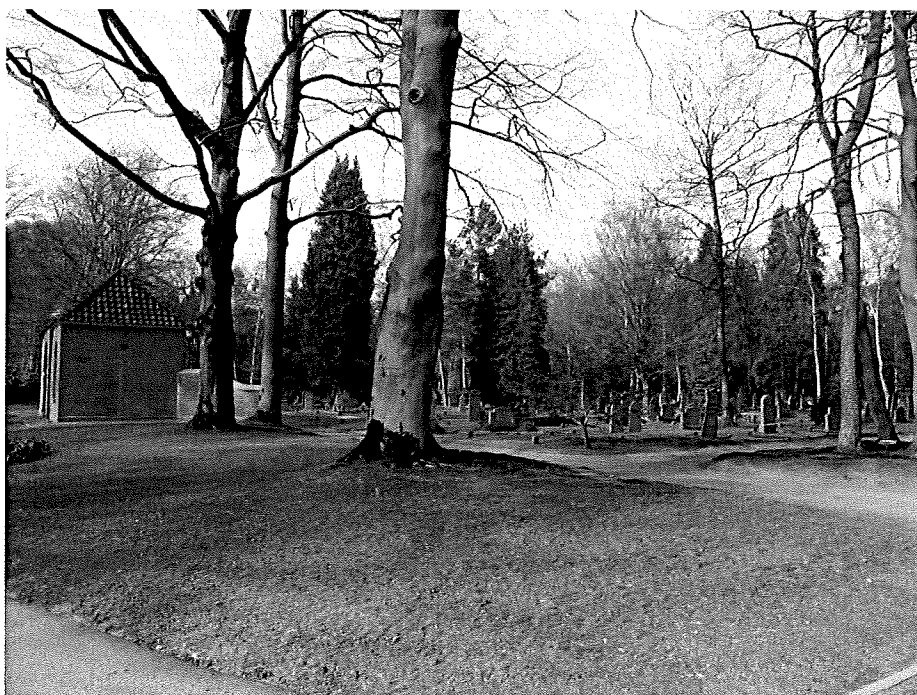
Het oudste gedeelte van de Algemene begraafplaats, met de grafvelden aan weerszijden van de middenlaan, in westelijke en oostelijke richting.

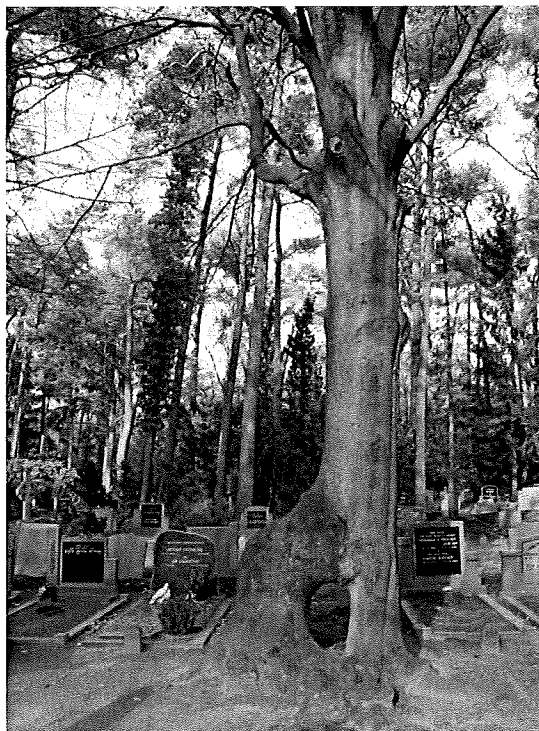
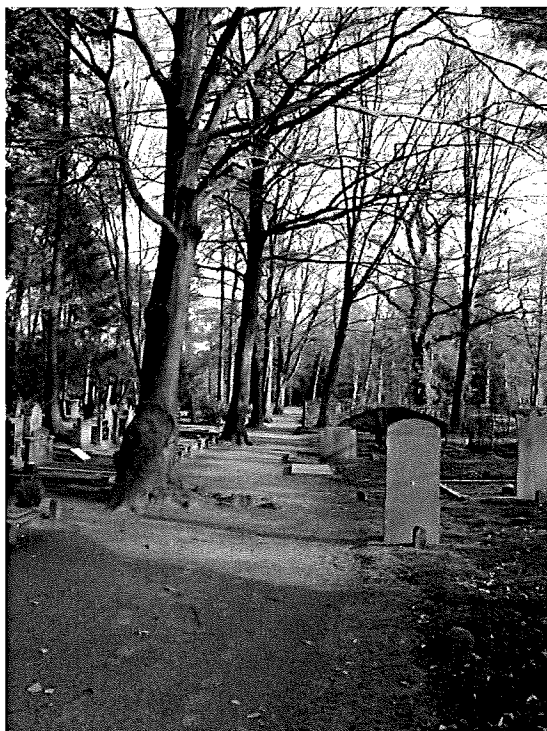
Beelden van het oudste gedeelte van de Algemene begraafplaats. Boven het pad haaks op het historische baarhuis, in zuidelijke richting, beneden een groep historische grafmonumenten.

Ensembles historische grafmonumenten op het oudste deel van de Algemene begraafplaats, in noordwestelijke richting.

Langs de randen van het oudste deel van de Algemene begraafplaats bevinden zich lage taluds met soms forse oude groenelementen. De oude beuken zijn mogelijk restanten van de oudere omheining van het terrein. Op de bovenste foto de situatie langs de zuidzijde, oostelijk van het baarhuis, op de onderste foto vroegere oostelijke begrenzing van het oudste gedeelte.

Langs de randen van het oudste deel van de Algemene begraafplaats bevinden zich hier en daar oude beuken, mogelijk restanten van de oudere omheining van het terrein. Op de bovenste foto's de situatie langs de noordzijde, op de onderste foto de zuidelijke begrenzing van het oudste gedeelte, westelijk van de toegangspoort. Hier staan de oude beuken inmiddels in een zware rododendronbeplanting.

De westelijke begrenzing van het oudste deel van de Algemene begraafplaats. Op de bovenste foto kijken we van het westen naar het oosten, door oude begrenzing richting oudste gedeelte. Op de onderste foto ligt de oude grens (met oude beuken) rechts en is de blik naar het noorden gericht.

De eerste uitbreiding (circa 1920), met het centrale pad in oostwestrichting, boven gezien in westelijke richting.
Op de onderste foto het centrale rond in de aanleg van deze uitbreiding.

Paden met graven in de eerste uitbreiding van de Algemene begraafplaats (circa 1920).

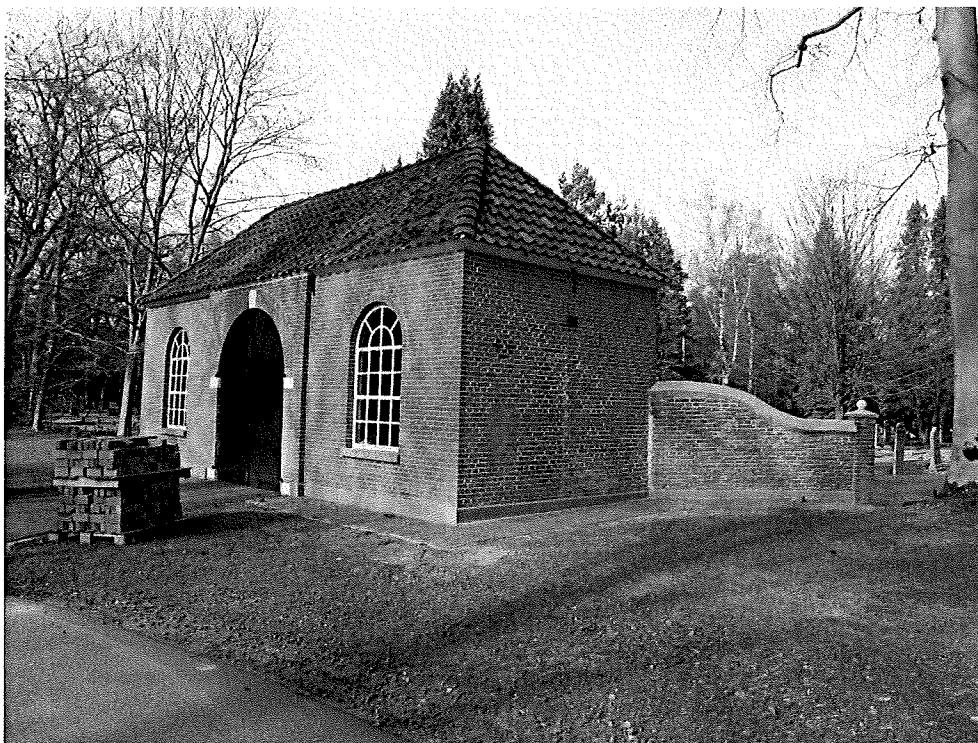
Gebogen pad in de westelijke uitbreiding van de Algemene begraafplaats (boven). Op de onderste foto de westelijke rand van de begraafplaats, met beukenhaag.

De oostelijke uitbreiding (circa 1945-1950), met het rond met oorlogsgraven (boven) en de padenstructuur langs de uiterste oostzijde van het terrein, gezien in noordelijke richting.

Twee impressies van de jongste noordelijke uitbreiding van de Algemene begraafplaats.

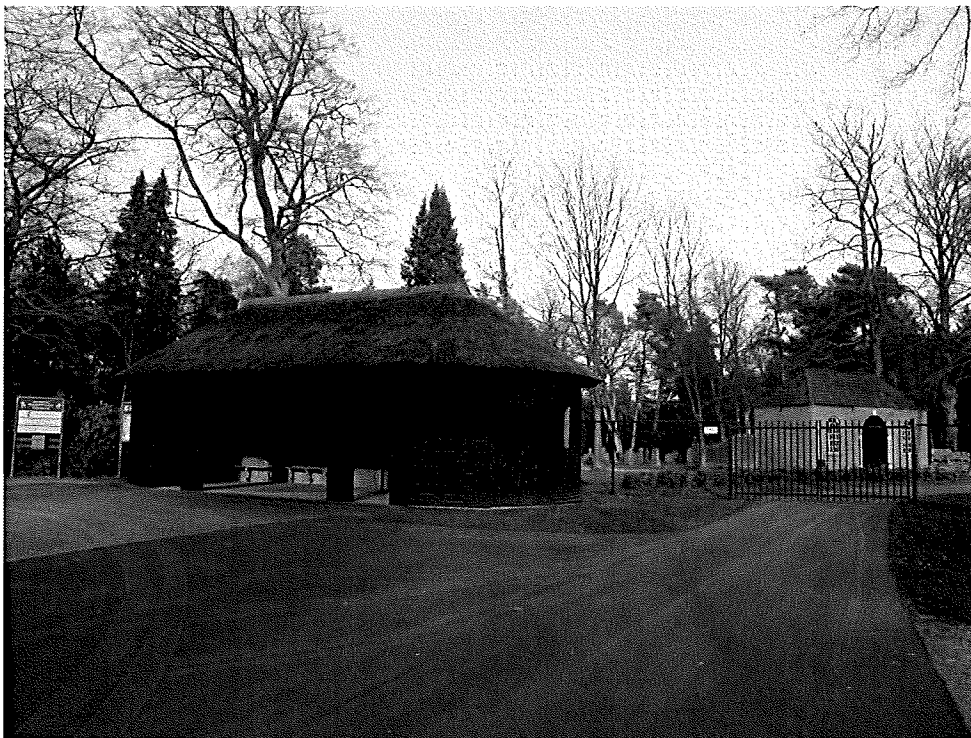
Het negentiende-eeuwse baarhuis aan de zuidrand van de Algemene begraafplaats, vanuit het zuidoosten en vanuit het noordoosten.

Historische beheerderswoning ten zuiden van de Algemene Begraafplaats, oostelijk van de toegangslaan, gefotografeerd vanuit het zuiden en zuidwesten.

Historische beheerderswoning ten zuiden van de Algemene Begraafplaats, oostelijk van de toegangslaan, gefotografeerd vanuit het noordwesten en vanuit het noorden.

Het wachtgebouw ten oosten van de entree tot de begraafplaats, in zuidoostelijke en oostelijke richting. Op de onderste foto is rechts het historische baarhuis zichtbaar.

CATALOGUS BIJZONDERE GRAVEN

Graf Van Westerholt tot Hackfort

Eenvoudige, ongedecoreerde zerk op het graf van de familie Van Westerholt tot Hackfort, behorend bij één van de bekende Vordense kastelen.

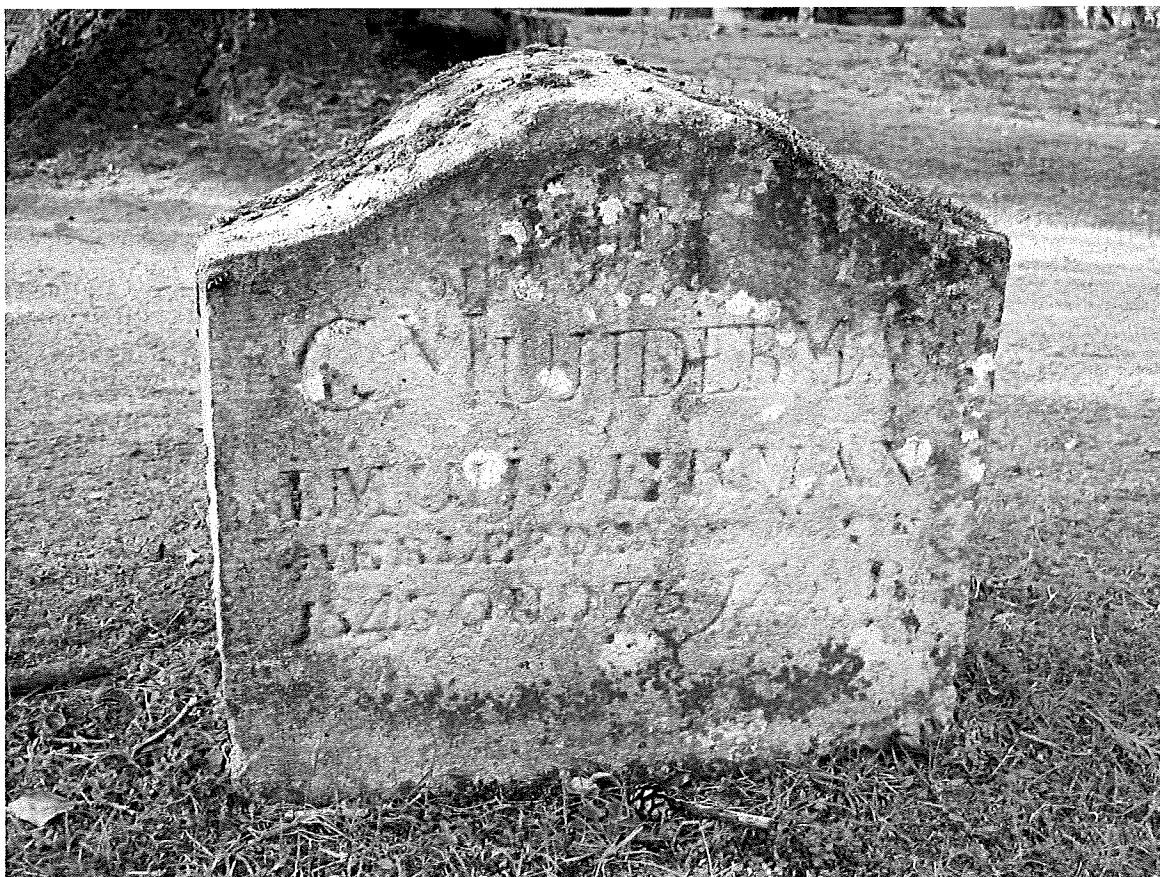
Graf J.A. Termaeten, 1838

Liggende natuurstenen zerk op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats, op het graf van J.A. Termaete (1771-1838) en A. S. G. Bruinier (1778-1858). Behoort tot de oudst bewaard gebleven graven op het terrein.

Graf G. Muijderman, 1843

Kleine staande grafsteen van zandsteen, op het graf van G. Muijderman, overleden in 1843. Behoort tot de oudst bewaard gebleven grafstenen op de Vordense begraafplaats. Bijzonder vanwege het materiaalgebruik.

Graf familie Maitland, 1857

Eenvoudige liggende hardstenen zerk op het graf van de familie Maitland. De oudste begraaving dateert van 1857, de tweede van 1866, toen de gepensioneerde majoor J. Maitland hier werd bijgezet. Het graf bevindt zich op het oudste deel van de Vordense begraafplaats.

Grafkelder familie Staring, 1840 en later.

Grafkelder van de familie Staring op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. De kelder is opgenomen in een lage grafheuvel, met aan de voorzijde een grote liggende natuurstenen zerk. De grafkelder bevindt zich op een perceel, omgeven door een ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuur. In het graf is onder meer de bekende schrijver, dichter en landbouwkundige Mr. A.C.W. Staring van den Wildenborch (1767-1840) begraven.

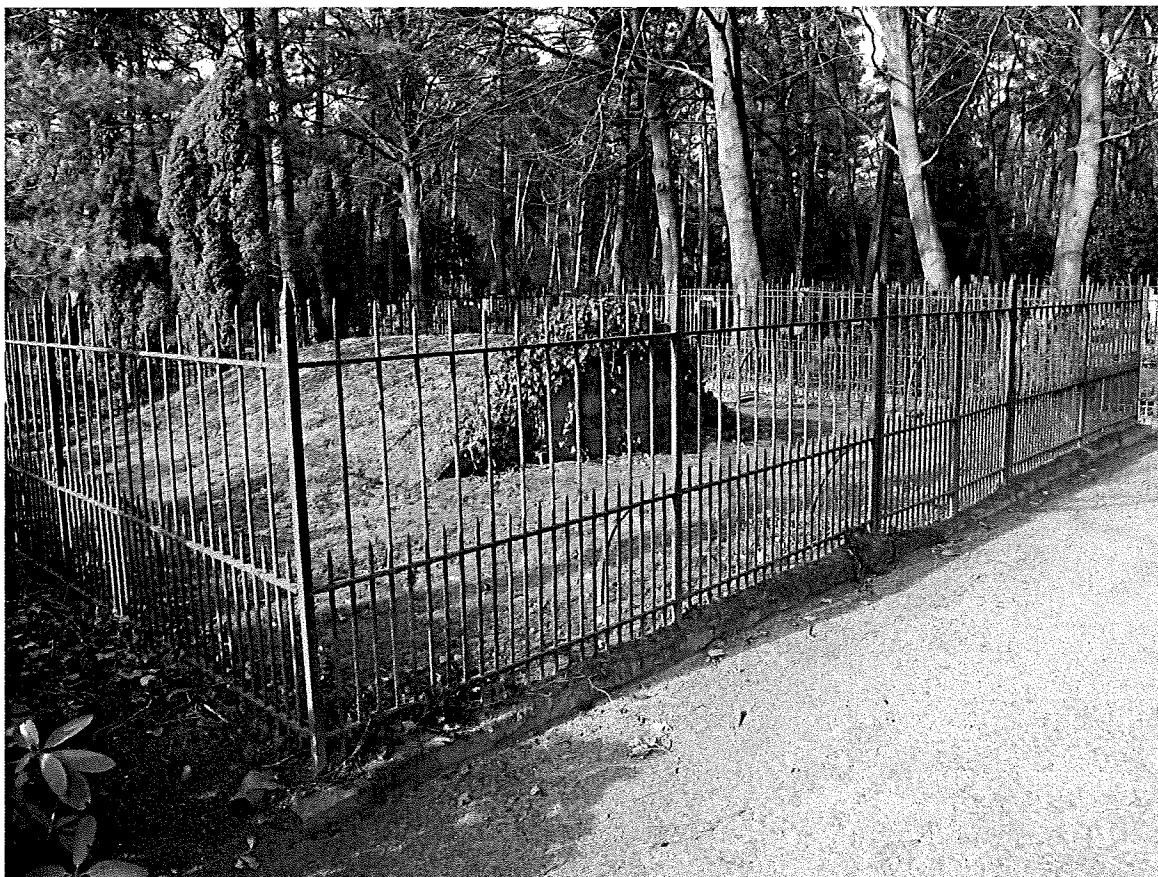
Grafkelder Van Westerholt tot Hackfort, circa 1850

Grafkelder van de familie Van Westerholt tot Hackfort op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. De kelder is opgenomen in een opmerkelijke lage grafheuvel, met aan de voorzijde een gedenkplaat. De grafkelder bevindt zich op een perceel, deels omgeven door een ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuur.

Grafkelder familie Van Heeckeren van de Wiersse, negentiende eeuw

Grafkelder van de familie Van Heeckeren van de Wiersse op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. De kelder is opgenomen in een opmerkelijke lage grafheuvel, met aan de voorzijde een gedenkplaat. De grafkelder bevindt zich op een perceel, omgeven door een ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuur.

Grafkelder familie Van Limburg Stirum, negentiende eeuw

Grafkelder van de familie Van Limburg Stirum op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. De kelder is opgenomen in een opmerkelijke lage grafheuvel, met aan de voorzijde een liggende zerk en een tympaan met opschrift. Achter op de kelder staat een hardstenen kruis met opschrift, ter nagedachtenis van Julius Bernard Graaf van Limburg-Stirum (1815-1893), kamerheer van koning Willem III, en zijn echtgenote Jacoba Louise Barones van Heeckeren van Kell (1811-1893). De grafkelder bevindt zich op een perceel, omgeven door een ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuur.

Grafkelder familie Storm van 's Gravesande, negentiende eeuw

Grafkelder van de familie Storm van 's Gravesande op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. De kelder is opgenomen in een opmerkelijke lage grafheuvel, met aan de voorzijde een liggende zerk en een tympaan met opschrift. De grafkelder bevindt zich op een perceel, omgeven door een ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuur.

Grafkelder Huize Vorden, negentiende eeuw

Grafkelder "van den Huize Vorden" op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. Het negentiende-eeuwse bakstenen gebouw heeft een met leien gedekt zadeldak. Op de hoeken in blokverband gemetselde pilasters, die aan de voorzijde een gevelveld met rondboogingang en een natuustenen tympaan flankeren. De grafkelder staat op een groot perceel, deels omgeven door een ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuur.

Graf De Jong, 1875

Eenvoudige natuurstenen zerk op het graf van W. (Willem of Guillaume) de Jong, "Boeren-Arbeider, Dichter en Schrijver" (1812-1875). Het graf bevindt zich op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. De steen is door de vriendenkring en bewonderaars van De Jong (onder wie de bekende predikant H. Kampheuve-Grevling) in 1875 op zijn graf geplaatst.

Graven familie Monnik en Milly (1876-1877)

Twee naast elkaar liggende graven met liggende hardstenen zerken binnen markante ijzeren hekwerken op bakstenen voetmuurtjes. Het ene graf dateert uit 1876 en is opgericht voor Ant. A.B. Monnik (1825-1876), het andere is van Vrouwe Wilhelmna de Milly, overleden in 1877.

Graven familie Gallee, 1878 en later

Door ijzeren hekwerken op gemetselde voetmuren omgeven liggende natuurstenen zerken op de graven van de familie Gallee. De hekwerken hebben rijk geornamenteerde gietijzeren hoekposten. Ligging op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

Graf familie Van Westerholt, 1888

Twee liggende natuurstenen zerken, omgeven door een ijzeren hekwerk, op het graf van de adellijke familie Van Westerholt, op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. In 1888 werd hier Adriaan Jan Alexander Baron van Westerholt begraven.

Graf ds. Kampheuve Greving, 1891, A44

Hardstenen zerk op het graf van H. Kampheuve Greving (1798-1891), predikant te Langerak (1825-1828) en daarna in Vorden, tot 1865. Bevindt zich op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

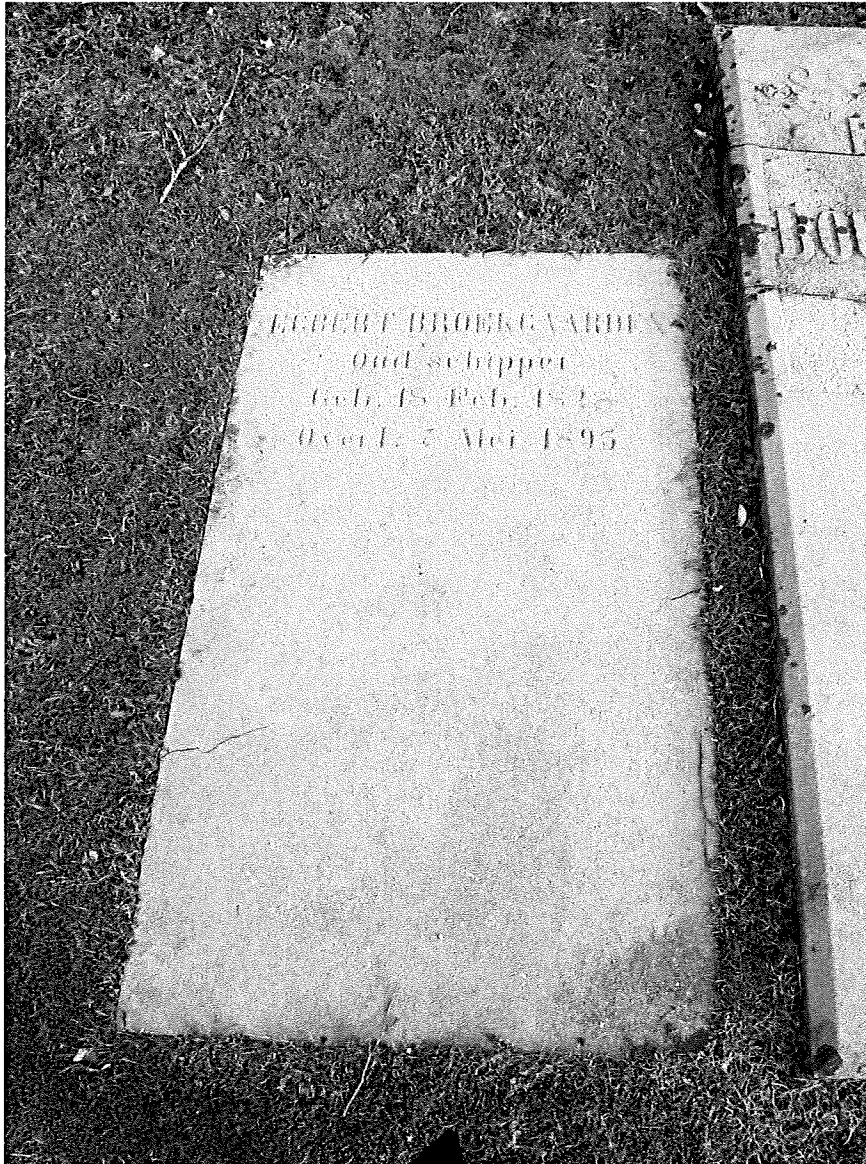
Graf Carrie E. Couch, 1892

Opmerkelijk vormgegeven staande grafsteen op het graf van Carrie E. Couch (1864-1892). Zij was dienstmeisje op kasteel De Wildeborch en is in 1892 aldaar overleden. Met bijbelcitaat. Het monument bevindt zich op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

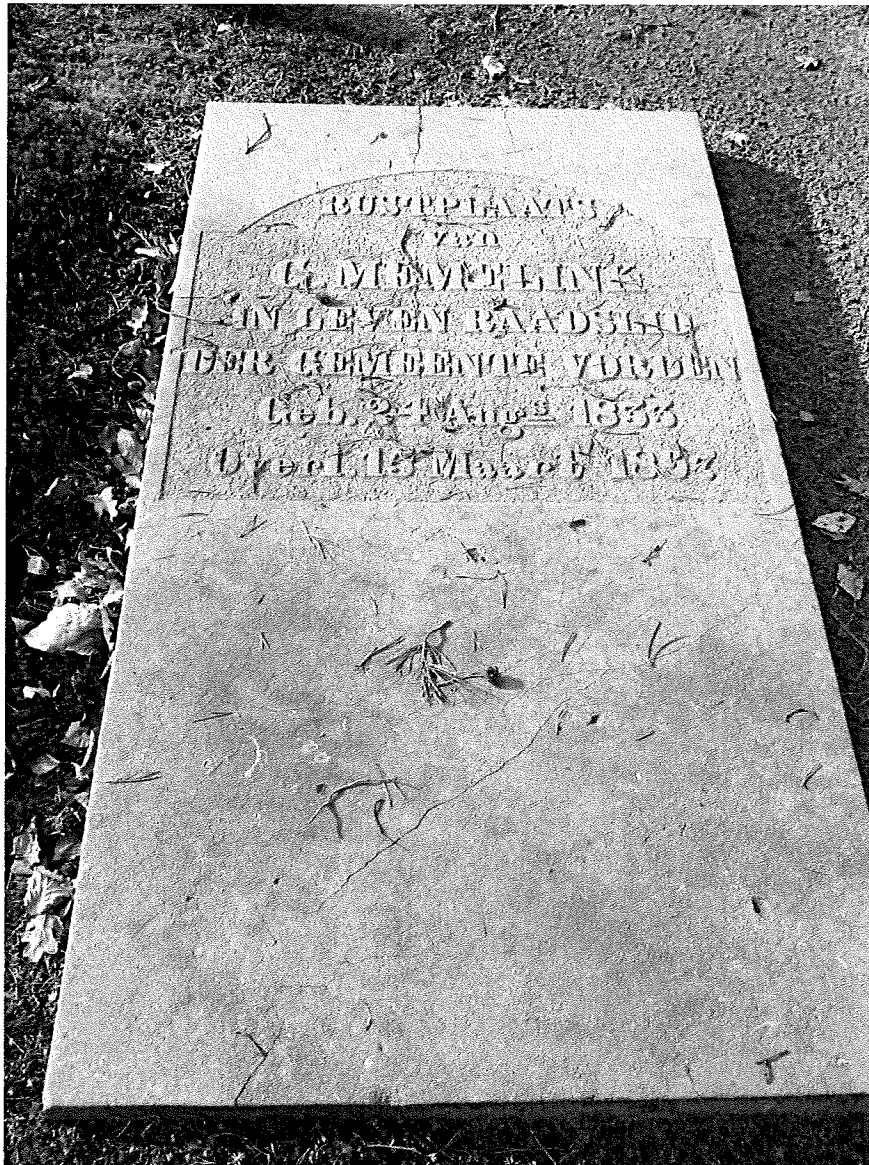
Graf Egbert Broekgaarden, 1895

Eenvoudige kleine hardstenen zerk op het graf van Egbert Broekgaarden (1828-1895), "Oud schipper". Bevindt zich op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. Mooi voorbeeld van een graf, waarop wordt verwezen naar het beroep van de overledene.

Graf G. Memelink. 1897

Liggende hardstenen zerk op het graf van G. Memelink (1833-1897), raadslid der gemeente Vorden. Bevindt zich op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

Graf familie Bouwmeester, 1897

Op het graf ligt een metalen graftrommel, ter nagedachtenis van Jan Bouwmeester (1877-1897). Zeldzaam type, op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. Op het door natuurstenen banden omgeven graf staat verder een eenvoudige natuurstenen grafsteen met opschriften en verwijzing naar gezangtekst, vermoedelijk uit circa 1920. Tevens verwijzing naar de boerderijnaam Rikkenberg in Linde.

Kindergrafje kindere Lindenschot, 1898-1899

Eenvoudig natuurstenen zerkje voor Jenneken Lindenschot (1898) en Derk Lindenschot (1898-1899), op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats, nabij de monumentale keldergraven.

Graf familie Monnik-Theesing, 1900, A37

Eenvoudige liggende zerk van hardsteen, op een soor een ijzeren hekwerk op bakstgenen voetmuur omgeven graf. Het graf bevindt zich op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats, direct oostelijk van de monumentale keldergraven.

Graf J. Levenkamp, 1900

Graf met alleen een metalen graftrommel, voor J. Levenkamp (1841-1900). Zeldzaam type. Ligt op het oudste deel van de Vordense begraafplaats.

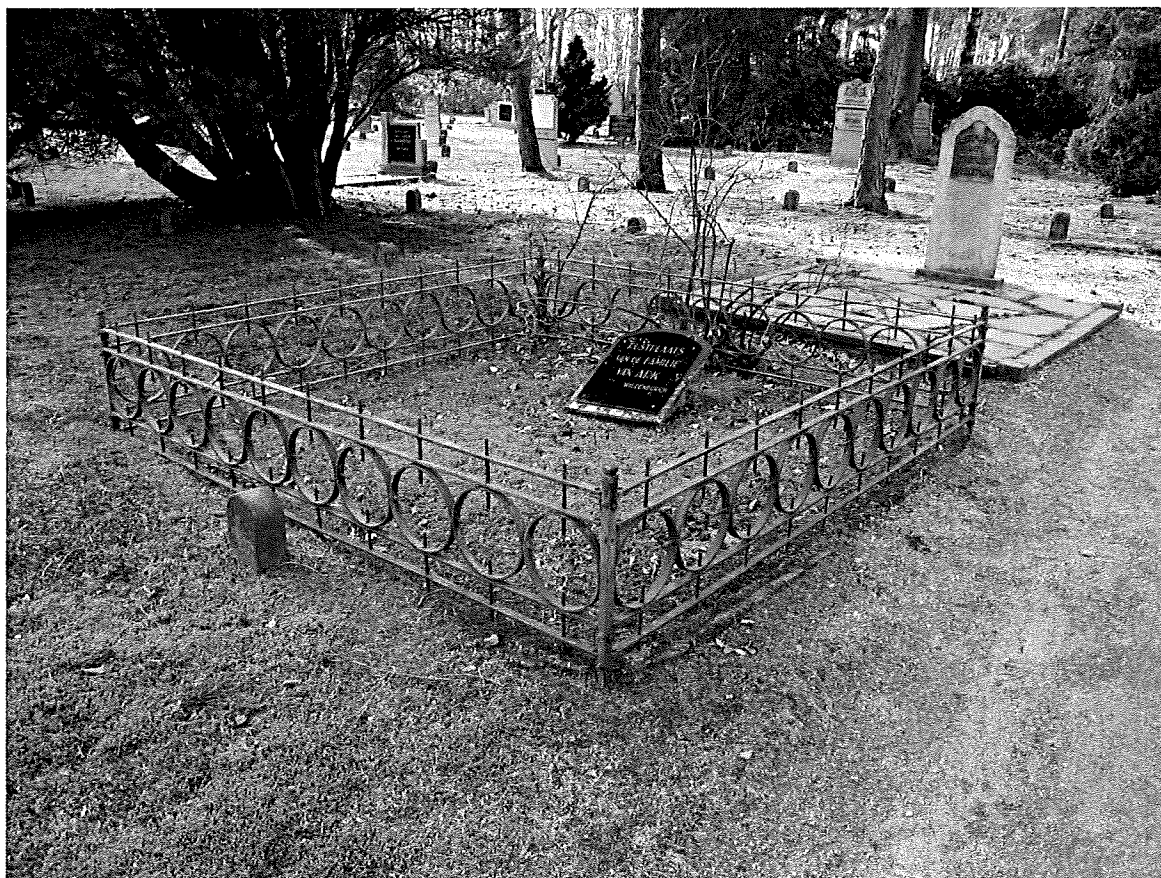
Graven familie Kok, 1910 en jonger

Reeks van vier naast elkaar liggende graven met natuurstenen graf- en silhouetstenen uit de periode 1910-1918, voor diverse leden van de familie Kok. Voor de ontstaanstijd karakteristieke grafmonumenten met zwart gelakte ornamenten en opschriften. Twee van de silhouetstenen hebben vijfpuntige sterren als symbolen en hoekpalmetten. Ligging op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

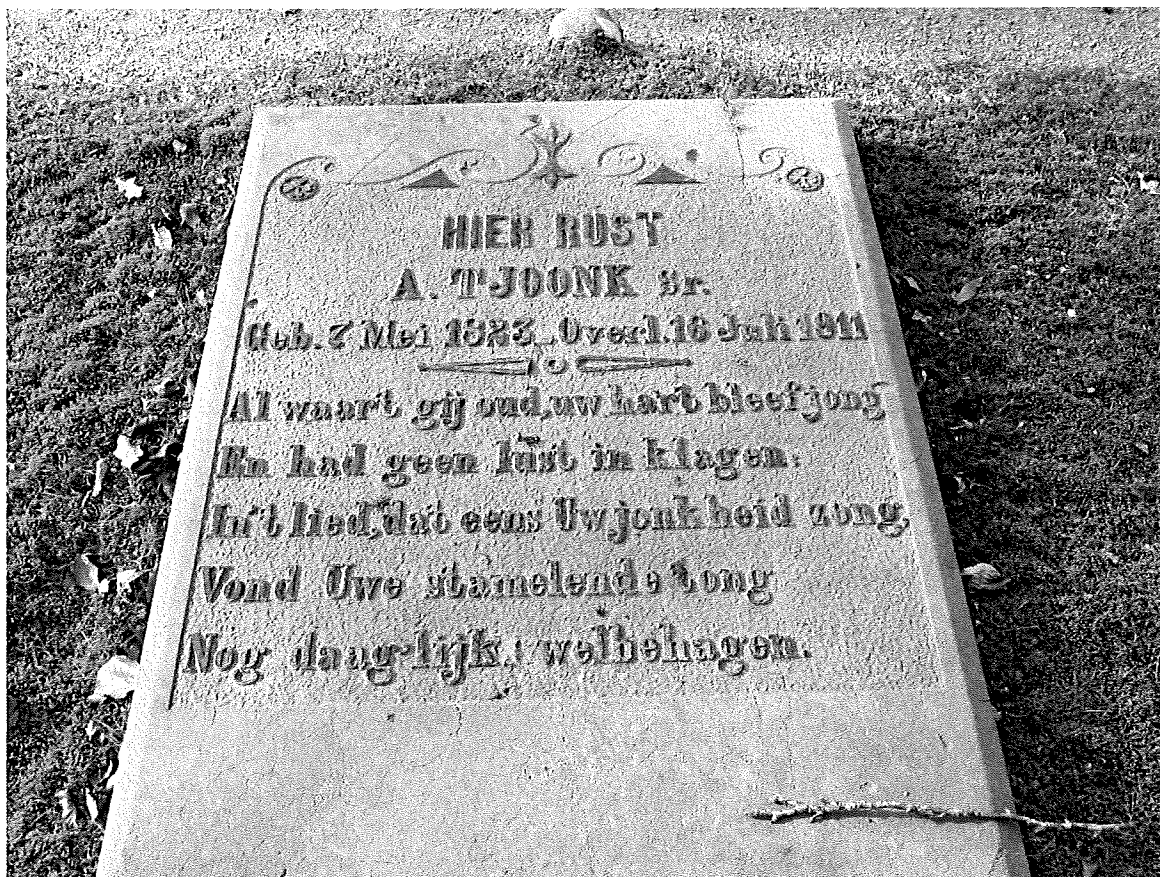
Graf familie van Ark, circa 1910

Door een laag ijzeren hekwerk met markante cirkelmotieven omgeven graf, waarin een schuin geplaatste kleine gedenkplaat van marmerglas is geplaatst, bestemd voor de familie van Ark, wonende in de buurtschap Wildenborch. Op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

Graf Tjoonk, 1911

Eenvoudig graf met liggende hardstenen zerk, op het graf van A. Tjoonk (1823-1911), opvallend door het decoratieve tekstvak en het hierop weergegeven gedicht. Het graf ligt aan het centrale pad in het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats.

Graf mr. Brants, 1924

Forse hardstenen zerk binnen een omheining, bestaande uit ijzeren hekwerken op een bakstenen voetmuur, in het representatieve gedeelte van de westelijke uitbreiding van de Vordense begraafplaats. Het betreft het graf van de jurist mr. Ernst Richard Eduard Brants (1856-1924).

Graf Th.M. Thien, circa 1925

Graf, omgeven door een ijzeren hekwerken op voetmuur, en voorzien van een kleine natuurstenen obelisk, ter herinnering aan Th.M. Thien, erlid van de afdeling Vorden van de Gelderse / Overijsselse Maatschappij van Landbouw. Thien, onderwijzer in Saasveld en later schoolhoofd te Zenderen, had in 1896 de Coöperatieve Landbouwers Aankoopvereriging Boerenbond in Borne opgericht. Hij gaf landbouwwintercursussen aan meer dan 600 Twentse boeren.

Graf Van Lennep, 1928

Graf van Jhr. Mr. Frank Karel van Lennep (1865-1928), wonende op Huize Enzerinck en zijn echtgenote vrouwe Henriette Constance Adele van Lennep LaBouchere (1860-1935), op het oudste gedeelte van de Vordense begraafplaats. Fraai, in artdecotrانت uitgevoerd graf met liggende zerk, opstand met familiewapen en Keltisch kruis van graniet, binnen een met rododendron beplant en met een ijzeren hekwerk omgeven grafvak.

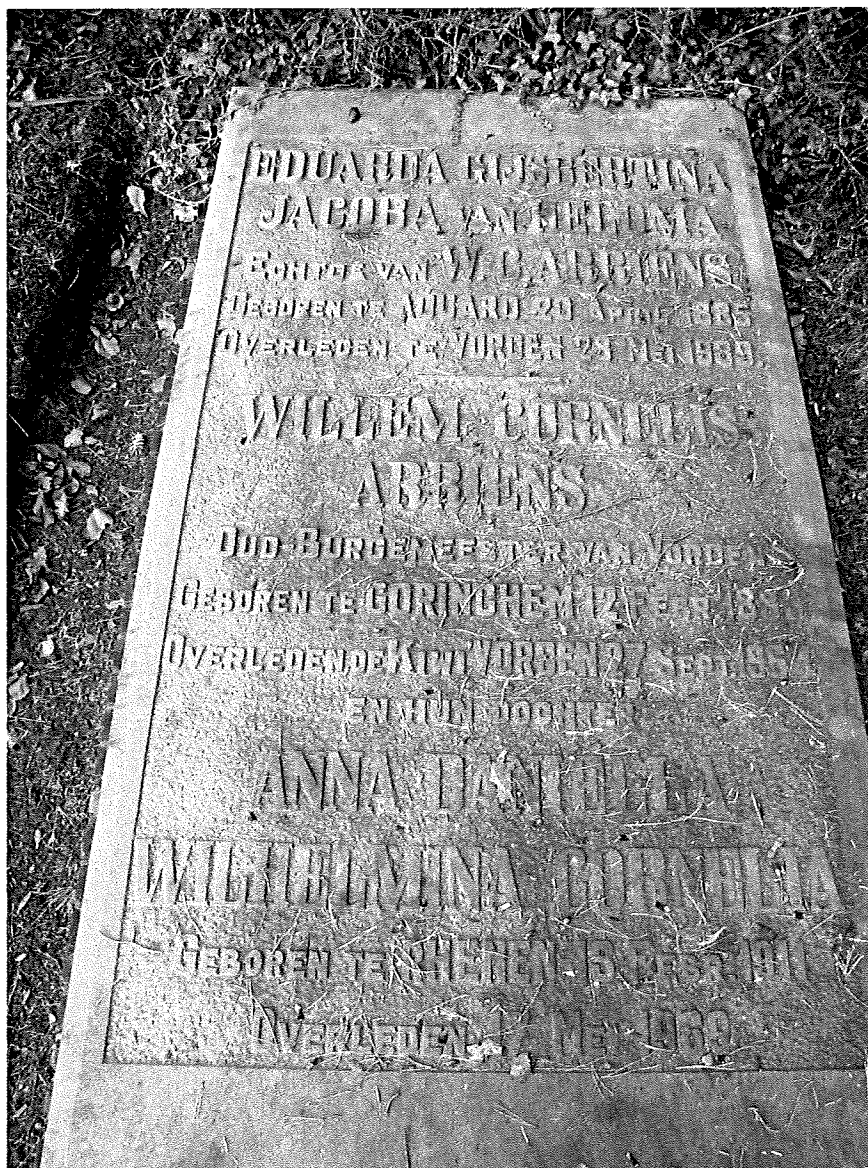
Grafmonument Harry Gordon, 1930

Grafmonument, bestaande uit een hardstenen kruis op een sito sokkel, ter herinnering aan Harry Frances Adam Gordon, "Major York and Lancaster regt. And Royal Air Force", overleden op 3 september 1930. Het monumentje bevindt zich op de westelijke uitbreiding van de Vordense begraafplaats.

Graf familie Arriës, 1939 en later

Eenvoudige hardstenen zerk in de westelijke uitbreiding van de Vordense begraafplaats. In 1964 werd hier Willem Cornelis Arriës (1893-1964) begraven, oud-burgemeester van Vorden. In 1939 vond zijn echtgenote Eduarda Gisbertina Jacoba van Heloma hier al haar laatste rustplaats.

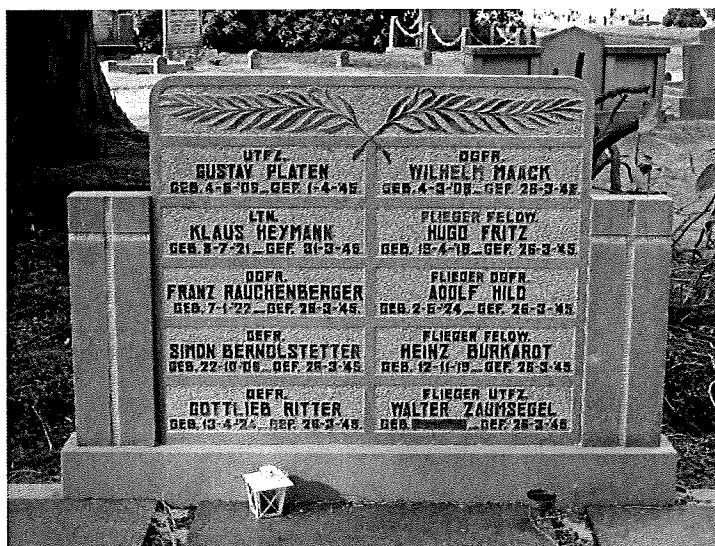
Nederlandse oorlogsgraven

Op het centrale rond in de oostelijke uitbreiding bevindt zich een 16-tal oorlogsgraven in halfcirkelvormige aanleg.

Duitse oorlogsgraven

Groep van tien graven van in maart en april 1945 omgekomen Duitse militairen, verzameld onder vijf liggende natuurstenen platen op een hardstenen omranding. Achter de platen staat een natuurstenen gedenkplaat met de namen van de gesneuvelden en het symbool van twee gekruiste palmtakken.

Graf Fockema Andreae, 1949

Graf van Joachimus Pieter Fockema Andreae (1870-1949), onder meer bekend als zeer initiatiefrijke burgemeester van Utrecht en later Commissaris van de Koningin van Groningen. De oud-burgemeester ligt begraven naast zijn broer Arnold Daniel (1875-1960), advocaat, procureur, vice-president van het gerechtshof in Leeuwarden en Arnhem, en zijn echtgenote.

